

HS

24.9.-30.9.
nro 38/2010
HS.fi/nyt

Nyt

JORMA UOTISEN
ELÄMÄ JA PELOT

SIVUT 6-9

JARI TERVO
HALITUULELLA SIVU 4

SIVUT 10-11

OMAT LUOTILIIVIT?

JOKO SINULLA ON

TÄÄLLÄ YHDEN
TÄHDEN ALLA SIVU 14

SIVU 23

VAIN POLKIMET JA MIKKI:

KARAOKEKUNKKU

MILLAISTA ON OLLA JORMA UOTINEN...

HERTTA HILTUNEN

Nyt

KUVAT KAAPO KAMU

SURULLISENA?

”Mulla ei ollut miehen mallia varhaislapsuudessa. Isäni kuoli, kun olin kolmevuotias. Mielikuvani isästä tulevat sitä kautta, mitä on kerrottu. Muistan hautajaisista aistimuksen, että siellä oli kaikki muut sukulaiset, mutta isä ei ollut. Lapsen elämässä myllersi.

Hauta lopetettiin vuosi sitten, koska sisareni ja minä päätimme, että emme enää käy sitä kiven palaa katsomassa.

Voi olla, että olen jossain mielessä hakenut miehen mallia tai miestä. Mutta eihän sitä löydy. Se on trauma, jota kannan läpi elämäni.

Äiti kasvatti minut suurella rakkaudella ja huolenpidolla. Äiti keskittyi meihin, eikä hänen elämäänsä enää tullut miestä. Se on asia, joka mua on monta kertaa surettanut. Hän oli leskeksi jäädessään vasta 26-vuotias.”

MUOTIMIEHENÄ?

”Meillä ei ollut varaa ostaa kalliita leluja. Rakastin paperinukkeja ja tein niille sisareni kanssa pukuja. Kiinnitin huomiota naisten olemukseen jo 5-vuotiaana vappukävelyllä. Kysyin, että miksi naiset ovat tänään niin kauniita. Äiti oli ompelija, ja se houkutteli minut muodin maailmaan. Minä suunnittelin, ja äiti ompeli. Otin malleja suoraan **Mick Jaggerin** tiukasta, kaksirivisestä samettitakista ja muista. Olin Porissa hätkähdyttävä näky. Yhdestä ruutuisesta takista minulle jonkin sisäänkäsyn yhteydessä sanottiin, ettei meille tivolitakissa tulla.

Nykyisin ostan vaatteeni yleensä ulkomailta. Vaatteet ja sisustus ovat iso osa elämäni. Ne kiinnostavat mua enempi kuin kaljalla istuminen. Muotitaiteilijoista **Yves Saint Laurent** on mulle crème de la crème.”

UNELMOIDESSA?

”Esiintyjä suvussani ei ole, mutta kerrotaan, että isäni oli luonteeltaan esiintyjä ja viihdyttäjä. Eräs isäni tuttu oli seurannut kommenttejani *Tanssii tähtien kanssa* -ohjelmassa, ja hän tuli vastikään sanomaan, että olen kommentteineni isäni poika. Hänelle tuli mieleen isäni osuvat ja terävät leikkaukset. Se tuntui hienolta!

Esiintymisen halu oli mahtava jo viisivuotiaana, jolloin halusin ostaa Porin teatterin. Asumme teatterin vieressä, ja oli mieleltöntä nähdä, kun näyttelijät menivät töihin roolivihko kinalossaan. Teatterin johtaja **Martti Lahtinen** asui pihapiirissä. Sain häneltä töitä ensimmäisen kerran ollessani 10-vuotias. 15-vuotiaana menin ensimmäiselle tanssitunnille Porin teatterin baletti-

kouluun. Kun olin kasvanut, minut laitettiin tanssiryhmään tekemään operetteja ja musikaaleja.

Pariisiin oli päästävä! Lähdin sinne 18-vuotiaana kaverini kanssa. Siihen aikaan oli sensaatio, jos joku oli käynyt Ruotsissa Porista. Pariisi räjäytti tajuntani: se energian ja dynamiikan määrä, arkkitehtuurilinen kauneus ja kaikki nähtävyydet. Lähtin äidilleni postikortin, että tässä kaupungissa haluan joskus työskennellä. En silloin tiennyt, että musta tulee tanssija. Seitsemän vuoden päästä löysin itseni Pariisiin oopperan näyttämöltä.”

LÄHELLÄ KUOLEMAA?

”19-vuotiaana sain viruspohjaisen hermotulehduksen ja menetin liikunta- ja puhekykyni. Sairaalassa ensimmäinen lause, jonka lääkäri sanoi minulle, oli, että tästä voi toipua täydellisesti. Annan hänelle täyden kiitoksen ja tunnustuksen siitä, että hän antoi heti minulle toivon.

19-vuotias on täynnä elämänhalua ja voimaa, vaikka olisi fyysisesti voimaton. Aloin treenata hullun lailla: seisoin kaksi sekuntia ja sitten kaaduin. Kun paranemisprosessi lähti käyntiin, päätin, että jos selviän tästä, musta tulee tanssija. Olin ymmärtänyt jokaisen millimetrin merkityksen.

Ennen sairastumista olin pyrkinyt Teatterikorkeakouluun, josta sain palautetta: ”liikkumisesi on muihin verrattuna niin poikkeuksellista, että ajaudu mieluummin tanssin, pantomiimin tai liiketaiteen pariin kuin näyttelijäksi”. Seuraavana kesänä olin parantunut ja esiinnyin kesäteatterin tanssikohdauksessa. Yleisössä ollut näyttelijä kannusti osallistumaan Kansallisbaletin koetanssiin. Minä menin, osaamatta juuri mitään. Hyvä, että pysyin pystyssä.”

LUOVASSA NOSTEESSA?

”Kansallisbalettiin pääsy mullisti elämäni. Muutin Porista Helsinkiin tanssimaan yhdelle päänäyttämöistä. Aloin saada nopeasti pieniä solistisia tehtäviä. Menin myöhään tanssijaksi, joten lähdin opiskelamaan lisää Tukholmaan ja Kööpenhaminaan. Kööpenhaminassa tapasin merkittävän opettajan, Sveitsissä toimivan **Serge Golovinen**.

Kun palasin Suomeen, tanssija-koreografi **Carolyn Carlson** tuli tänne tekemään koreografiaa. Meillä oli Carlsonin kanssa välitön ymmärrys, joka ei tarvinnut aina sanoja tai selitystä. Hän huomasi, että mulla oli kyky heittäytyä improvisaatioon ja laittaa

itseni myös naurettavaksi – olla *outrageous*! Jonain päivänä harjoituksen jälkeen hän sanoi: I want you!

Pariisiin ooppera on jo rakennuksena gigantesque, valtava. Kauhistuini. Oli valtava täyttymys päästä sellaiselle foorumille. Carlsonin kanssa kasvoitin tanssijasta taiteilijaksi.

Palattuani Suomeen tein *Unohdettu horisontti* -tanssiteoksen Helsingin juhlahiivikoille. Se muutti suomalaista tanssikäsitystä. Huomattiin, että oli muukin tapa tehdä kuin klassinen tanssi. Olin vahvassa luovassa nosteessa, ja yleisön kiinnostus oli suuri.”

HUOMION KESKIPISTEENÄ?

”Jo ennen Pariisiin muuttoa lehdistö kiinnostui minusta myös työn ulkopuolella. Olin mennyt tiikerikuvioisissa takissa jonnekin, ja siitä kirjoitettiin, että ”Uotisen dramatiikka ei koskaan petä”. Olemus ja isot huulet – ne oli todella isot silloin – olivat todella poikkeukselliset. Jossain kohtaa huomio hivelee, mutta se on luonnollinen osa esiintyjän työtä. Elän elämää, joka kestää julkisuuden.

Lähimmät ihmiset ovat vierellä siitä huolimatta, onko menossa hype vai ei. Mutta *Tanssii tähtien kanssa* -ohjelman kautta on tullut paljon niitä ihmisiä, joiden serkkukin on ollut samassa koulussa. Heh. Hyvää jatkoa vain!”

VASTUUN ALLA?

”Eihän siitä voinut kieltäytyä, että pääsi avaamaan uutta Oopperataloa, josta haaveilitiin 17 vuotta. Oli hienoa tehdä jotain, millä oli merkitystä Suomen kulttuurielämälle ja -identiteetille. Halusin tuoda klassikoiden rinnalle vahvan nykytanssin profiilin ja 90-luvun tärkeät nykytanssijat: **William Forsythe**, **Ohad Naharin** ja muut. Aloitin workshopit, joissa tanssijat saivat kokeilla koreografian tekemistä. Totta kai se oli vaativaa ja vastuunalaista. Mutta vastuuta en ole koskaan pelännyt. Työ oli kuluttavaa, mutta tavattoman palkitsevaa.”

RAKASTUNEENA?

”Ensimmäisenä oli lastentarhassa tyttö nimeltä **Aulikki**. Aulikilla oli tumma polkkatukka, iso rusetti pääläella, ja hän oli vähän pumpero. Meillä oli aika erikoinen suhde. Me nukuttiin iltapäivällä vierekkäisissä sängyissä, ja kumma kyllä me peiton alta näyteltiin aina sukupuolielimiä toisillemme. Jos **Ritv**-tätä tuli, niin äkkiä piiloon teeskentelemään nukkuvaa. Lapsi ymmärsi siitä vain sen, että toinen oli erilainen.

Jorma Uotisen 40-vuotista
uraa taitelijana juhlitaan
Kansallisopperassa
ensi viikolla.

Lukioaikana ymmärsin, että pidän sekä miehistä että naisista. Siinä ei ollut mitään vierasta, väärää tai outoa. Äiti opetti, että täytyy olla itselleen tosi: jos tunne on vahva, siihen pitää luottaa. **Saila, Alain-Pierre, Jean-Michelle, Helena (Lindgren)**. . . Olen seurustellut neljän miehen ja neljän naisen kanssa. Totta kai mulla on ollut irtosuhteita, tähän ikään mahtuu.

80-luvun alku. Lyhyet mustat hiukset, valkea iho, kirkkaan punaiset huulet ja siniset silmät. Olipas siinä erikoisen näköinen ja oloinen nainen! Emme puhuneet mitään, mutta Helena jäi heti mieleeni. Myöhemmin tapasimme Kaisaniemessä Einstein Å Go Go -tapautumassa. Läheisyys tuntui hyvältä. Helena tuli luokseni ja jäi 18 vuodeksi. Hän oli elämäni rakkaus, koska suhde oli pisin, ja siihen mahtui kaikenlaista. Ihmiset kävivät päivittäin Helenalle kertomassa, että 'kai sä tiedät, että Jorma on homo?' Se oli tavattoman epähienoa.

Mulla ei ole omia lapsia, mutta onneksi Helenalla oli **Niklas**, joka asui meidän kanssa. Sain perheen kokemuksen siinä. En enää halua isäksi. Olisin siihen liian vanha.

En lähde ihmissuhteeseen vain sen takia, että olisi joku. Voin kiinnostua ihmisistä. Mutta jos kiinnostus ei vastaa minulle, en ihasu. Rakastajana antaudun kokonaisvaltaisesti ja odotan sitä myös toiselta. Voin olla yhtä aikaa helä ja raju, ja kaikkea siltä väliltä. Musta on ihanaa hemmotella toista: syödä aamiaisen vuoteessa, an-

”

Olen seurustellut neljän miehen ja neljän naisen kanssa.

taa pieniä lahjoja. Olen romantikko. Kuutamokävely Balilla on ihana. Tuoksut, lämpötila, ilman tiheys, ihmisen kosketus. . .”

UUPUNEENA?

”90-luvun loppupuolella mulla oli uupumuksen vaihe. Tein **Igor Stravinskyn** musiikkiin teoksen *Tulilintu*. Se oli taiteellinen floppi. Näin jo ennen ensi-iltaa, ettei mulla ole mitään sanottavaa tai annettavaa. Syytin itseäni, ettei mulla ollut uskallusta sanoa, ettei tätä esitetä. Näyttämön lattialla oli paksuja, solmuun men-

En raivoa, sanoo Jorma Uotinen.

neitä köyksiä, tylliharsoa ja lavalla neljä miestä, joiden päässä paloi tuli. Näyttämö oli kuin omasta elämästäni: kaikki langat olivat menneet solmuun, pääni oli tulella ja maiseima näyttäytyi sumeana.

Taiteilija ei voi tehdä koskaan mitään itsensä ohi: sen mikä sisältä tulee, täytyy tulla. Henkilösuhteissani oli ongelmia, ja ison koneiston pyörittäminen aiheutti väsymystä.

Pidin koreografina vuoden paussin, ja menin balettikoulun lasten tunneille opettelemaan alkeita. Minun piti löytää liike uudestaan.”

TARPEETTO- MANA?

”Kun lopetin Kansallisbaletin johdossa, olo oli tyhjä. Olin juuri eronnut Helenasta, ja yhtäkkiä kotini oli tyhjä. Tarpeettomuus oli sietämätöntä. Kaksi vuotta meni surutyötä tehdessä.

Vuonna 2004 elämä selkiytyi, kun Göteborgin ooppera pyysi mua baletin johtajaksi. Oli sateinen päivä, ja kävelin yksin Göteborgin kaduilla. Olin käynyt katsomassa taloa, tavannut tanssijat, ja kaikki olisivat halunneet minut töihin. Mietin, että mitä mä täällä teen? Elämäni on Suomessa, enkä löytänyt motiivia lähteä rakentamaan uudestaan jotain, jota olin jo aikaisemmin tehnyt. Sen jälkeen sitoutuminen Kuopio tanssii ja soi -festivaaleihin syveni, ja päätin keskittyä koreografiseen työhöni ja laulamiseen.

Enää en haikaile menneitä menestyksiä. Elän tässä hetkessä.”

EPÄVARMANA?

”Elämä on kaikkineen monimutkainen tapahtuma. Siihen sisältyy pelkoja, epävarmuutta ja huolta. Sitten siihen sisältyy vastavoimia: pakitavuutta ja onnen hetkiä.

Joskus joku tietty esiintyminen voi aiheuttaa pelkotilan. Mutta kun pääsen estradille, se menee ohi. Toisaalta, kun ihminen rakastaa, on ihana pelätä.

Riittämättömyyden tunne vaijaa, mutta samaan aikaan paras saavutukseni on, että pysyn omalla itsenäni.

Olen ollut epävarma, varsin-

kin laulamisesta. Tiedän, etten ole kummoinenkaan laulaja. Mutta äänialani on matala ja kiinnostava.”

RAIVOISSAAN?

”Mulla on aika korkea toleranssiraja. En näytä suuttumustani raivoten ja purskahtaen ihmisten edessä. Olen oppinut, että sietokykyä ja erilaisuuden kohtaamista tarvitaan.

Jotkut voivat kadehtia tai halveksia minua, mutta kaikkien makua ei tarvitse miellyttää. Tarpeeton, tietoinen ilkeily ja pahan-suopaisuus on epähienoa ja tuntuu aina pahalta. Kouluajana joku saattoi pilkata tai lyödä minua. Kerran samaan lentokoneeseen tuli mies lukioajoilta. Hän tuli viereeni istumaan ja pyytämään anteeksi 40 vuoden takaisia tekojaan. Se oli upea, siviilirohkea teko. Asia oli käsitelty.”

INNOSTUNEENA?

”Mulla on kyky innostua ja innostaa. Kun ohjaa, pitää saada ihmiset motivoitumaan, sitoutumaan ja innostumaan tehtävästä. Mulla on sisäinen välttämättömyys esiintyä ja tehdä koreografiaa. Jonkun mielestä tanssitaide on tarpeetonta – ja saa ollakin –, mutta minun täytyy kokea, että tekemiselläni on merkitystä. Taiteilijan vastuu on näyttää jotain sellaista, miltä ihmiset sulkevat silmänsä tai mitä he eivät välttämättä kohtaa.

Mun kohtaaminen voi saada luovat voimat liikkeelle. Jotkut saattavat vastaan kävellessä vetää arabesquen. Se on valtavaa!”

PELOISSAAN?

”En ikinä uskaltaisi tehdä benjihyppyä, laskea slalomia tai tehdä juttuja, joihin liittyy fyysinen riski. Tanssijan täytyy suojella kroppaansa.

Intiimissä ihmissuhteessa pelko tulee niin voimakkaaksi, että se estää näyttämästä sitä kaikkein syvintä olemusta, tunnetta tai ajatusta. Pääle voi tulla kontrolli, etten uskalla purkaa jotakin tilannetta. Ihmissuhteen kaikessa täyttymyksessään täytyy olla läpi-

”

Kun asuin Töölössä, menin Stockalle autolla.

näkyvä. Minulla on ollut yksi ihmissuhde, joka on ollut hyvin lähellä läpinäkyvää.”

KAIVATESSAAN?

”Äiti kuoli 76-vuotiaana, jolloin olin 53-vuotias. Aluksi hän oli mielessä kaiken aikaa. Joskus voi tulla kaipuun hetki, jolloin olisi kiva kuulla äidin ääni. Sitä ei kuule. En kirjoita päiväkirjaa, mutta kirjoitan pieniä fragmentteja elämästäni. Kirjoitin äidistäni kappaaleen, johon laitoin viimeiseksi lauseeksi: Ihmiset unohtuvat. Äitikin.”

MAAILMAN- PARANTAJANA?

”Muuttaisin maailmassa ensimmäiseksi naisten aseman. Jos ne asiat saataisiin kuntoon, maailmasta tulisi paljon parempi paikka monessa mielessä. On myös merkittävää, että Suomessa yli 60-vuotias ei voi hakea muuta kuin presidentin virkaa. Tällä tavalla ihmisestä tulee kertakäyttönäiliina. Kun siihen on kerran räkäisty, sen voi heittää pois.”

SIETÄMÄTTÖ- MÄNÄ?

”Olen läpikotaisin esteetikko ja sietämättömän tarkka. En kestä epäjärjestystä. Sen takia mun on vaikea elää jonkun kanssa. Siivoisuus on hermoja lepuuttavaa, koska siinä näkee heti työnsä tu-

lokset. Teoksen kanssa voi kestää viisi vuotta, ennen kuin mitään näkyy. Siivoan joka päivä jotain. Monen mielestä kotini on kolko ja kylmä, mutta musta itsestä tuntuu välillä, että täällä on vieläkin liikaa tavaraa.”

JUHLA- TUULELLA?

”Osaan keittää vain kananmunan ja tehdä lempiruokaani siskonmakkarakeittoa. Uutenavuotena teen toki samppanjahernekeittoa. Kun muutin Pariisiin, elämä oli sellaista, että oli esitys ja sen jälkeinen menttiin syömään. Olen säästänyt sen elämänmuodon, eikä muutenkaan ole kiinnostunut ruuanlaitosta. Siksi on ihanaa, kun ystäväni **Desiree** käy tekemässä minulle vaikkapa lihapul- lia tai ratatouillea pakastimeen.

Jääkaapissani on aina samppanjaa. Veuve Clicquot Brut, Keltainen leski, sopii tällaiselle leskimiehelle. Hah! En ole leski, mutta sinkku, joten runoilien sen näin. Samppanja on aina hyvää. Avataanko heti pullo? Mulla on kyllä harjoitukset illalla, mutta ei se mitään.”

MUKAVUUDEN- HALUISENA?

”Paras asia, jonka 90-luvulla opin, oli auton ajaminen. Oli fantastista päästä omin keinoin paikasta toiseen. Kun asuin Töölössä, menin Stockalle autolla. Nyt olen luopunut autosta, koska en tarvitse Helsingin keskustassa asuessani autoa. Kerran kävin katsomassa yhtä asuntoa Munkkiniemessä. Ajattelin heti, että en mä voi tänne muuttaa! Tämähän on kuin pellolla asuisi.”

KOTIOLOISSA?

”Aika ilman pakotteita on paras. Osaan olla laiska ja tekemättä mitään. Mulla voi olla pitkä aamu, jolloin laitan kuuluisan aamiaisen: kaksi leipäpala, kaksi juustonsiivua, makeata hilloa ja kenties keitetty kananmuna. Sitten oleskelen, luen kirjoja, kuuntelen musiikkia ja tanssin. Lempitartisteni ovat esimerkiksi **Marianne Faithfull**, **Leonard Cohen** ja **Anneli Saaristo**. Luen paljon elämäkertoja ja ranskalaista kirjallisuutta. Lempikirjailijani on **Marguerite Duras** ja yksi lempifilosofeistani on **Roland Barthes**. Runoilijoista **Fernando Pessoa** on ykkönen. Koko elämän filosofia sisältyy yhteen Pessoon runoon: 'Ollaksesi suuri, pane kaikki mitä olet, pienimpäänkin mitä teet. Älä mitään itsesäsi liioittele, äläkä mitään sulje pois. Ole kaikki kaikessa. Kuu mahtuu joka lampeen, koska se loistaa niin korkealta.’

Jos sen mukaan yrittää elää, elämästä voi tulla intensiivinen, täysi ja väkevä.”

Jorma Uotisen 40-vuotista uraa juhlistavat Uotinen-illat Kansallis-oopperassa (Helsinginkatu 58) 28.9.-2.10. Liput 12-50 e. Treffit Uotisen kanssa esitysten jälkeen 30.9. ja 1.10.